

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 17. september 2009 truffet vedtak i

Sak nr: 48/09 (arkivnr: 200900492-17)

Saken gjelder: Klage fra A på tingrettsdommer B ved X tingrett.

Utvalgsmedlemmer: Eva Nygaard Ottesen (leder)
Berit Svensli Solseth
Frode Sulland
Halvor Kjølstad
Wenche Frogn Sellæg

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentleglova § 3.

Vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves ved bruk av rettsmidler.
2. Det foreligger forøvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Innledning:

Ved brev av 19. juni 2009 har A inngitt klage på tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B, som ved brev av 14. juli 2009, mottatt 1. september 2009, har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra advokat C. Konstituert sorenskriver D ved X tingrett er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

Klagen har sin bakgrunn i behandlingen av en tvist om eierskap til driftsutstyr (garnspill og garnrulle) til båt. Tingrettsdommer B behandlet saken i X tingrett. Den 2. april 2009 ble det avholdt hovedforhandling. A representerte sin mor, som var saksøkt i saken. Saksøker var representert ved advokat C.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Sakens behandling i tingretten er et sjokkerende eksempel på dårlig dommerskikk og misbruk av den nye loven om småkravsprosess.

Sakens bakgrunn ble ikke tilstrekkelig belyst. Under hovedforhandlingen ble begge parter nektet innledningsprosedyre og måtte gå rett på partsutspørring. Underveis demonstrerte dommeren tydelig utålmodighet og manglende interesse for saken, og høylytt irritasjon mot klageren.

Tingrettsdommer B avbrøt A gjentatte ganger under eksaminasjonen av parter og vitner. For eksempel avbrøt han et spørsmål fra A til saksøker som gjaldt hvorvidt det var betalt skatt for "lønsdelen" av avtalen, med å utbryte: " dette er ikke noe likningskontor".

Det ble satt makstid på 15 minutter til sluttprosedyre. Dommeren uttalte at han helst ville slippe å høre prosedyren. Under A's prosedyre kikket dommeren ned i papirer. Prosedyren ble avbrutt under henvisning til at tiden var oppbrukt.

Tingrettsdommer B oppfylte ikke sin plikt som "veileder" overfor selvprosederende part, noe som forutsettes etter den nye loven om småkravsprosess.

Domsgrunnene viser at dommeren har lagt ensidig vekt på saksøkers beskrivelse av saken. Premissene som er lagt til grunn er ikke bevist etter juridiske prinsipper.

I avgjørelsen legges det vekt på at saksøkte unnlot å akseptere et forlikstilbud som retten gikk ut med som en "formalitet" noen dager før hovedforhandlingen. Når dommeren først gir uttrykk for at dette bare er en formalitet, og deretter legger vekt på at saksøkte ikke aksepterte det, virker det som et bevisst og uredelig spill fra dommerens side for å gi et negativt bilde av saksøkte.

Motparten ble gitt ubetinget medhold, og ble tilkjent udokumenterte saksomkostninger og salær utover normen for slike saker.

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Innledningsvis gir tingrettsdommer B uttrykk for at han er oppriktig lei seg for at hovedforhandlingen utviklet seg som den gjorde – med en åpenbart negativ opplevelse for A. Beklageligvis vil det samme kunne skje igjen dersom klageren skulle opptre på samme måte i retten en annen gang.

A husker feil med hensyn til at han ikke fikk holde innledningsforedrag. Rettsboken understøtter dette. Det er mulig at klagerens innledningsforedrag ble begrenset. I så fall var årsaken at A hadde, som for prosedyren, skrevet dette mer eller mindre ferdig – og tok opp likt og ulikt som var uten interesse for sakens realitet.

Det egentlige problemet for A, som var uten prosedyreerfaring, oppsto under eksaminasjonen av parter og vitner. Tingrettsdommer B mener å ha utviklet høy toleranse for det meste av opptreden i retten, men A's eksaminasjon utviklet seg galt fra starten. Årsaken var antakelig at han hadde en på forhånd nedskrevet liste med spørsmål som skulle gjennomgås, uten hensyn til hvordan saken utviklet seg, og uten hensyn til prosesslovgivningen. A stilte ikke vanlige spørsmål til parter og vitner, men fremsatte påstander og kom med ledende spørsmål. I tillegg ble det tatt opp forhold helt uten betydning for saken. Fordi klageren ikke var profesjonell prosessfullmektig ble han gitt litt frie tøylere i starten, i håp om at han ville rette seg etter gjentatt veiledning. Da A likevel fortsatte som før, ble han gjort oppmerksom på at dersom han heretter ikke fulgte veiledningen, ville den type "spørsmål" bli avskåret. Likevel fortsatte han, i grove trekk, som før. Resultatet ble hyppig avskjæring og en lite trivelig stemning i retten. Dommerens inngripen var imidlertid nødvendig av hensyn til prosesslovgivningen og begge parters rettssikkerhet. Hvis han igjen kommer i en tilsvarende situasjon, vil han handle på samme måte.

Underveis vurderte tingrettsdommer B å gi A varsel om mulig rettergangsbot. Det ble ikke gjort fordi det neppe ville bedret stemningen i retten, eller ledet til at saken ble bedre opplyst eller fikk en raskere fremdrift.

Det kan være riktig at han bladde i dokumenter under prosedyren. I så fall var dette for å sammenholde utsagnene i prosedyren med dokumentbevis og egne notater. Dette er normalt, og ikke et signal om manglende interesse, tvert om. Det kan ikke utelukkes at prosessfullmektigene ble bedt om å begrense prosedyrene til de forholdene som han, som dommer, etter skriftlig forberedelse og etter å ha hørt parter og vitner, anså for viktigst å få belyst.

Rettsboken bekrefter at A ikke hadde innvendinger mot saksøkers omkostningsoppgave.

Prosessfullmektig – advokat C – har i hovedsak uttalt følgende:

Hovedforhandlingen ble gjennomført på vanlig måte ved at hver av partene fikk anledning til å fremme saken ved innledningsforedrag, bevisførsel og prosedyre.

Når en sak, som tilfellet var her, prosederes av en lekmann, forventes det at rettens administrator veileder i den grad dette er nødvendig for sakens opplysning. Dette ble også gjort i stor grad under denne hovedforhandlingen.

Det er nok riktig at tingrettsdommer B noen ganger avbrøt klager, og også i noen tilfeller på en streng måte. I de tilfeller det ble gjort, var det riktig og nødvendig for å få belyst det som var sentralt i saken.

Det er advokat C oppfatning at tingrettsdommer B gjennomførte og ledet hovedforhandlingen på beste måte, og slik klarte å få frem det som var nødvendig for sakens avgjørelse. Det er ikke grunn til å kritisere dommeren i saken.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Imidlertid gjelder det visse lovbestemte unntak fra denne myndigheten. En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan ”vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig”. Det betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning, kan Tilsynsutvalget ikke vurdere dette. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke.

A's anførsler som retter seg mot dommen, bevisvurderingene og begrunnelsen for resultatet, må avvises fra behandling i Tilsynsutvalget som misnøye med rettsavgjørelsen, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd.

Klagen oppfattes i første rekke å gjelde dommerens prosessledelse. Feil ved prosessledelsen kan som utgangspunkt brukes som grunnlag for anke over saksbehandlingsfeil. A's anførsler om at dommeren ledet forhandlingene på en slik måte at viktige opplysninger av betydning for saken ikke kom frem, vil kunne prøves ved anke. Disse anførselene faller derfor også utenfor det Tilsynsutvalget har myndighet til å vurdere, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd. Under henvisning til disse begrensningene i Tilsynsutvalgets myndighet, avvises den del av klagen som gjelder misnøye med den aktuelle rettsavgjørelsen og den saksbehandling som ligger til grunn for avgjørelsen.

Det fremgår av lovforarbeidene jf. NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forfølgning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

Det følger av dette at klagerens anførsler om at dommeren stadig avbrøt ham under utspørring av parter og vitner, og demonstrerte tydelig utålmodighet, manglende interesse for saken og høylytt irritasjon mot klager, kan behandles av utvalget.

A er ikke en profesjonell part. Under den aktuelle hovedforhandlingen representerte han sin mor. I en slik situasjon har dommeren plikt til å gi den ikke-profesjonelle parten

tilstrekkelig veiledning, slik at han blir i stand til å ivareta sine interesser. Slik veiledning må ikke gis på en måte som svekker tilliten til rettens upartiskhet.

Tilsynsutvalget legger til grunn at A ble avbrutt flere ganger av dommeren under eksaminasjonen av parter og vitner i saken. Tingrettsdommer B har beklaget at stemningen i retten som følge av dette ikke ble god. Imidlertid synes det å ha vært et behov for å veilede A på en konkret og etter hvert bestemt måte. Tingrettsdommer B har uttalt at han ga gjentatt veiledning til A, uten at dette resulterte i at veiledningen ble fulgt. Advokat C har støttet B's synspunkt om at den inngripen som ble gjort overfor A, var nødvendig av hensyn til en balansert prosess og sakens opplysning.

Ut fra opplysningene i saken kan ikke Tilsynsutvalget se at tingrettsdommer B opptrådte uhøvisk eller utilbørlig overfor A under hovedforhandlingen.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves ved bruk av rettsmidler.
2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.